

Nr 353.

Av herr **Hallagård m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 232, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 6 § 2 mom. samt 7 och 31 §§ lagen den 28 juni 1935 (nr 434) om folkpensionering, m. m.

Enligt det system för dyrtidstillägg åt folkpensionärer, som hittills tillämpats, ha extra månadsbelopp utbetalats. Då folkpensionerna äro dyrortsgraderade bli månadsbeloppen olika stora inom olika dyrortsgrupper, och följaktligen ha även dyrtidstilläggen blivit graderade efter de olika dyrortsgrupperna. Bland landsbygdens folk har man opponerat sig mot detta system med procentuella dyrtidstillägg, emedan erfarenheten har visat, att levnadskostnadernas stegring, för vilken dyrtidstilläggen skola utgöra en kompensation, skett tämligen likformigt över hela landet. Då dyrtidstilläggen på grund av sin karaktär av procentuella tillägg på pensionerna blivit olika stora inom de skilda dyrortsgrupperna, ha pensionärerna inom de båda lägsta grupperna missgynnats i jämförelse med pensionärerna inom den tredje och högsta gruppen. Särskilt starkt framträder denna orättvisa inom den lägsta dyrortsgruppen, emedan de utgående pensionsbeloppen där äro lägst.

Från bondeförbundshåll ha därför såväl vid fjolårets som vid årets riksdag väckts motioner med yrkande om ett mera rättvist system för bestämmande av dyrtidstilläggen åt folkpensionärerna. Trots att motionerna tilldragit sig stor uppmärksamhet i riksdagen och till sitt syfte understötts även av landsbygdsrepresentanter utanför bondeförbundet, har det dock icke varit möjligt att vinna riksdagens bifall till desamma. Som skäl för avslag har i främsta rummet anförts, att det skulle innebära stora tekniskt-administrativa svårigheter att genomföra dem.

I debatten i andra kammaren vid förra årets höstsession angående dyrtidstillägg åt folkpensionärerna hävdade statsrådet och chefen för socialdepartementet den uppfattningen, att levnadskostnadernas stegring icke drabbat storstädernas och landsbygdens pensionärer lika hårt utan att de förra fått tyngre bördor att bära, alltså en uppfattning motsatt den, som landsbygdsrepresentanterna i de ovannämnda motionerna givit uttryck åt. Sedan dess synes emellertid statsrådet i viss mån ha reviderat sin uppfattning. I propositionen nr 60 till innevarande års riksdag med förslag till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. för första halvåret 1942 meddelade statsrådet, att man inom socialdepartementet i samband med behandlingen av ett av socialvårdskommittén framlagt förslag övervägde möjligheterna att giva förmånstagarna överhuvud en mera rättvis kompensation för levnadskostnadsstegringen än

den, som nu tillämpade procentuella dyrtidstillägg innebära. Därvid övervägdes särskilt spörsmålet i vad mån den kritik vore berättigad, enligt vilken förmånstagare i de högre dyrorterna alltför mycket gynnas.

I den nu framlagda propositionen nr 232, innehållande bland annat förslag till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner, barnbidrag och invalidunderstöd för budgetåret 1942/43, har statsrådet ytterligare tagit ett steg i riktning mot den uppfattning som från landsbygdshåll hävdats. Man säger nämligen i denna proposition att »såvitt angår folkpensionärer synas vissa tecken tyda på, att prisstegringarna å av dem nyttjade förnödenheter till sina absoluta tal äro ganska lika i de olika dyrortsgrupperna, varför de till sina belopp, i procent räknade, icke följa pensionstilläggens eller inkomsternas storlek». Statsrådet anser sig dock icke kunna taga steget fullt ut, utan anför sedan — med direkt hänsyftning på föregående citat — att, »säkra hållpunkter härför lämnar dock icke det förefintliga materialet. I socialstyrelsens utredning ingå jämväl i övrigt åtskilliga osäkra faktorer, som föranleda, att avgörande hänsyn icke synes mig kunna tagas till densamma».

Det i propositionen nr 232 framlagda förslaget till lag om dyrtidstillägg å folkpensioner m. m. innebär därför en kompromiss mellan den av statsrådet tidigare intagna ståndpunkten och den av landsbygdsrepresentanterna förfäktade. I propositionen föreslås nämligen att för nästa budgetår skola utgå två procentuella och två fixa dyrtidstillägg å folkpensionerna. De procentuella tilläggen, som vardera utgöras av ett månadsbelopp, skola utgå under de båda sista kvartalen 1942 och de fixa under de första kvartalen 1943. De fixa tilläggen ha bestämts till 35 kr. vardera, vilket motsvarar ett genomsnittligt månadsbelopp för den, som i ortsgrupp 2 ej har egna inkomster.

Vi uppskatta det tillmötesgående mot landsbygdens intressen, som socialministern visat genom att i propositionen upptaga tanken på fixa tillägg, men vi beklaga, att han inte helt velat genomföra densamma utan nöjt sig med en kompromiss mellan de bägge ståndpunkterna. De skäl, som i de ovannämnda motionerna anförts för likformiga dyrtidstillägg till alla folkpensionärer, oavsett inom vilken dyrortsgrupp de ha sitt hemvist, ha icke förlorat något av sin styrka. Snarare ha de genom den senaste tidens prisutveckling ytterligare stärkts. Vi anse det därför riktigt och rättvist, att dyrtidstilläggen å folkpensionerna under nästkommande budgetår utgå med fyra fixa tillägg, ett för varje kvartal. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bör varje tillägg utgöra 35 kr. Dyrtidstilläggen å invalidunderstöd böra likaledes utgå enligt samma grunder.

Med anledning av vad som ovan anförts få vi därför hemställa,

att riksdagen vid antagande av lag om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag för sin del måtte besluta,

att den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension eller invalidunderstöd, skall för budgetåret 1942/43 erhålla dyrtidstillägg därå med 35 kr. för varje kvartal,

att den som åtnjuter barnbidrag skall för budgetåret 1942/43 erhålla dyrtidstillägg därå för varje kvartal med följande belopp:

beträffande barnbidrag för ett barn 25 kr., för två barn 44 kr., för tre barn 62 kr. och 50 öre, samt för varje barn därutöver ytterligare 12 kr. och 50 öre,

samt att författningen i enlighet härmed måtte få följande lydelse:

Förslag

till

L A G

om dyrtidstillägg under budgetåret 1942/43 å folkpensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Den som åtnjuter folkpension, vari ingår tilläggs pension eller invalidunderstöd, skall erhålla dyrtidstillägg därå under budgetåret 1942/43 med 35 kr. för varje kvartal. Den som åtnjuter barnbidrag skall erhålla dyrtidstillägg därå under budgetåret 1942/43 med följande belopp för varje kvartal:

beträffande barnbidrag för ett barn	25	kronor
» » » två »	44	»
» » » tre »	62	» 50 öre
» » » varje barn därutöver ytterligare	12	» 50 »

Dyrtidstillägg utgår dock icke å pension, understöd eller bidrag, som icke uppgår till 12 kronor för år räknat. Dyrtidstillägg å barnbidrag utgår å det barnbidragsbelopp, som belöper å barnet, innan avdrag för inkomst jämlikt 6 § 2 mom. andra stycket lagen om barnbidrag verkställt.

Dyrtidstillägg utbetalas å den tid och i den ordning Konungen bestämmer. Tillägg, som förfaller till betalning tidigare än under ett kvartals sista månad, utgår med oförändrat belopp, även om tilläggs pensionen, invalidunderstödet eller barnbidraget minskas eller upphör att utgå efter den månad, under vilken förfallotiden infaller. Dyrtidstillägg utgår icke, där tilläggs pension, invalidunderstöd eller barnbidrag upphört att utgå, när dyrtidstillägg eljest skulle hava förfallit till betalning.

2 §.

Till kostnaderna för i denna lag avsedda dyrtidstillägg bidra kommuner och landsting med belopp, beträffande tilläggen under tredje och fjärde kvartalet 1942 motsvarande en sjättedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1942 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag, samt i fråga om tilläggen under första och andra kvartalet 1943 motsvarande en femtedel av deras andelar i kostnaderna för under år 1943 utanordnade tilläggs pensioner, invalidunderstöd och barnbidrag.

Återstående kostnad bestrides av staten.

3 §.

Bestämmelserna i lagarna om folkpensionering och om barnbidrag skola, där ej annat följer av 1 och 2 §§, i tillämpliga delar äga motsvarande giltighet beträffande dyrtidstillägg som avses i denna lag; dock äger Konungen uppdraga åt pensionsstyrelsen eller med avseende å fall, som beröra även postverket, åt pensionsstyrelsen och generalpoststyrelsen gemensamt att meddela de närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för lagens tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1942.

Stockholm den 6 maj 1942.

Gustav Hallagård.

J. V. Pettersson
i Norregård.

Osc. Werner.

Aron Gustafsson
i Lekåsa.

G. Hedlund.

C. O. Carlsson.